

การขยายพันธุ์พืชป่าหายากใกล้สูญพันธุ์บางชนิดใน กลุ่มป่าแก่งกระจานด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

In vitro Propagation of Some Rare and Endangered Plants in Kaeng Krachan Forest Complex

ณัชชา วิสุทธิเทพกุล¹

กรวิภา เอี่ยมนนท์²

กิจกรรมย่อยที่ 1 : การขยายพันธุ์ว่านเพชรหึงโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

คำนำ

ว่านเพชรหึง (*Grammatophyllum speciosum* Blume) เป็นกล้วยไม้กึ่งดินกึ่งอิงอาศัยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ในประเทศไทยมีชนิดเดียว คือ ว่านเพชรหึง ซึ่งถือว่าเป็นราชินีแห่งกล้วยไม้ มีลำต้นสูงประมาณ 2 เมตร ใบเป็นแถบยาวผิวมันเรียงสลับซ้ายขวา ช่อดอกตั้งตรงหรือเอนเล็กน้อย ขนาดดอกประมาณ 6 – 8 ซม. ช่อดอกยาว มีจำนวนดอกตั้งแต่ 50 – 100 ดอกต่อช่อ กลีบดอกหนา พื้นกลีบดอกสีเหลือง หรือ สีเหลืองอมเขียว และมีแต้มน้ำตาลหรือม่วง มีลักษณะคล้ายลายเสือ ต่างชาติเรียกว่า “Tiger orchid” ระยะเวลาการออกดอกในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม (อบฉันท ไทยทอง, 2549) ช่อดอกจะบานเต็มที่ ใช้เวลา 2 เดือนเศษ กล้วยไม้ชนิดนี้ เมื่อผสมเกสรแล้วติดฝัก ฝักจะแก่จะต้องใช้เวลาประมาณ 1 ปี ฝักมีขนาดใหญ่มาก ภายในฝักจะมีเมล็ดขนาดเล็กมากนับแสนๆ แต่จะมีเมล็ดจำนวนน้อยที่สามารถงอกเป็นต้นได้ตามธรรมชาติ เพราะในเมล็ดจะมีแต่คัพภะ ไม่มีอาหารที่ใช้ในการงอกได้สะสมอยู่ในเมล็ดเลย ถ้าหากเมล็ดสามารถงอกได้ ก็ต่อเมื่อมีเชื้อราบางชนิดที่ช่วยในการงอกของเมล็ด (ครรรชิต ธรรมศิริ, 2547) จึงทำให้กล้วยไม้ชนิดนี้กลายเป็นกล้วยไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์และถูกจัดเป็นพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส

ดังนั้นจึงได้ทำการทดลองขยายพันธุ์กล้วยไม้ชนิดนี้ให้มีปริมาณมากขึ้นด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงเมล็ดในอาหารวิทยาศาสตร์สภาพปลอดเชื้อและวิธีการเพาะเลี้ยงโดยใช้ตาข้างในอาหารวิทยาศาสตร์สภาพปลอดเชื้อ

¹นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

²โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ปทุมธานี